

VE SMUTNÉ DOBĚ

Když zazvoní telefon, koho byste si přáli uslyšet, až zvednete sluchátko? A koho byste slyšet nechtěli? Kdo vás v té chvíli napadne jako první? ptával se Roy lidí.

Zazvonil telefon a Roy vyskočil. Během večere v jejich novém domě, s většinou oblečení a knih stále ještě v krabicích, protože byli příliš utahaní na to, aby je vybalili, si říkal, že by nebylo špatné vyzkoušet co nejdřív novou postel. Mrknul přes stůl na Claru a doufal, že nechá telefon přeskočit na záznamník, aby zjistil, kdo volá. Nerad před ní mluvil se svými kamarády, připadalo mu, že ho při tom sleduje ostřížím zrakem. Nějak se mu povedlo naučit ji nenávidět tu část svého života, která ji nezahrnovala.

Zvedla sluchátko a podezíravě do něj řekla: „Haló?“ Kdosi začal mluvit, ale buď to nevyžadovalo odpověď, nebo si ji onen člověk nezasloužil. Roy na ni udělal posunek. „Je to Munday? Je to on?“

Zavrtěla hlavou.

Konečně řekla „Ach jo“ a zamávala sluchátkem na Roye.

Roy už byl v chodbě a oblékal si bundu.

„Jdeš za ním?“

„Je v průšvih.“

„My jsme taky v průšvih, co s tím hodláš dělat?“ řekla.

„Běž dovnitř. Nastyďneš se.“

Objala ho. „Přijdeš brzo?“

„Co nejdřív to půjde. Jsem vyřízenej. Měla by sis jít lehnout.“

„Pěkně děkuju. To mi ani nedáš pusu?“

Políbil ji na rty a ona zakňourala. „Vůbec se mi tam nechce,“ vzdychl.

„No jasně, radši bys šel kamkoliv, jen ne tam.“

Od branky na ni zavolal: „Kdyby volal Munday, vem si od něj telefonní číslo. Kdyžtak mu řekni, že jinak jsem zítra ráno u něj v kanceláři jako na koni.“

Věděla, jak je pro něj telefonát od producenta Mundaye důležitý, tedy vlastně pro ně pro oba. Přikývla a zamávala mu.

Autem to k domu v Chelsea, kde posledních pár měsíců bydlel jeho starý kamarád Jimmy, netrvalo déle než čtvrt hodiny. Ale Roy byl utahaný, a tak zastavil na kraji silnice, aby si to mohl v klidu promyslet. Prý promyslet! Přepadla ho hrůza a zlé tušení.

Roy se s Jimmym seznámil v polovině sedmdesátých let v zadní lavici univerzitního semináře o Wittgensteinovi. Jimmy byl o čtyři roky starší než ostatní studenti, a tak ve srovnání s Royovými prvními kamarády, kteří právě vyšli ze střední, paradoxně vypadal zkušeně. Po přednáškách se Jimmy neuchyloval do knihovny se Spinozou ani, jako to dělal Roy, nechodil zklamaně domů studovat a snít o dobrodružstvích, která by ho mohla potkat, kdyby nebyl takový posera. Kdepak – Jimmy prokazoval škoře laskavost, když se tam po obědě zhruba na hodinku stavil. Pak se jen tak poflakoval a ohromoval děvčata, kterým nabízel role ve své divadelní adaptaci *Hledání ztraceného času*.

Když je důkladně proklepnul a obloha nad řekou potemněla a proud pasažérů na mostě Blackfriars Bridge prořídil, vydal se Jimmy do víru velkoměsta. Věděl, kde to žije – od kin a jazzových klubů až po večírky. A vzhledem k tomu, že vydával svůj vlastní časopis – *Rozmazané okraje* – dělal rozhovory s režiséry, fotografy, tatéry a performery, kteří ho k Royově údivu jen málokdy odmítli. V té době ještě někteří lidé věřili, že studenti jsou důležití, a tak si Jimmy pokaždé zapálil jointa, posadil se na podlahu a zapnul diktafon. Otiskl pak pouze bezvýznamné pasáže svých nahrávek – klevetění a objednávkový pití – přesně v duchu své teorie, že to, jací lidé jsou, je zajímavější než jejich názory.

Jimmy Royovi řekl, že ho dnes večer potřebuje víc než kdykoliv předtím. Přesněji řečeno, tak mu to vzkázaly Jimmyho kamarádky. Jimmy nedokázal dojít k telefonu nebo se vůbec vyškrábat na nohy. Jeho hlas však byl slyšet v pozadí.

Roy na zápraží zaváhal. Ráno ho čekala důležitá schůzka při snídani s Mundayem ohledně filmu, který Roy napsal a po dvou letech příprav ho

měl začít natáčet. Navíc začal bydlet s Clarou. Bylo to sice dobrovolné rozhodnutí, ale jeho následky – Clařino těhotenství – je oba docela překvapily.

Nemohl couvnout. Roy by si totiž v telefonu přál uslyšet právě Jimmyho. Jejich přátelství přežilo dokonce i polovinu osmdesátých let, to živé a bouřlivé období, kdy bylo všechno silou hnáno kupředu s nemilosrdnou rychlostí. Roy zrušil své závazky vůči všem, jejichž přízeň mu nevynášela. V té době, když ještě žil sám, se Jimmy často objevil uprostřed noci prostě proto, že si potřeboval popovídat. Roy za to byl rád, i když v jeho světě to bylo neobvyklé, jelikož spolu nepracovali, a tak v jejich případě nemohla být řeč o účelovém přátelství. Jimmyho neohromovala Royova pracovitost. Zatímco Roy běhal z jedné schůzky na druhou, Jimmy lekoval v barech a za dívčími výstřihy. Ale přestože Jimmy tu a tam zmizel na celé týdny – jednou byl dokonce ve vězení – kdykoliv měl Roy volný den, toužil ho strávit právě s ním. Od oběda až do půlnoci se potáceli od hospody k hospodě a v jednom kuse se smáli. Nikdo z Royových přátel nebyl jako Jimmy. Některé hovory člověk zkrátka může vést jen s určitými lidmi.

Roy se opřel do dveří a opatrně scházel po schodech bez koberce. Uvědomil si, že se s mdlým odhodláním chytil zábradlí, jako to dělával jeho otec. Tapeta na zdi vypadala, jako by po ní někdo přejížděl nehty. Suterénem zavál ledový vítr: oknem nejspíš proletěla rozmlácená židle.

Pak uviděl Jimmyho, ležel na podlaze a vedle sebe měl rozbitou láhev. Jediná nepoškozená věc v místnosti byla zažloutlá fotka Keitha Richardse připíchnutá na zeď.

Jimmy by se do postele nedostal, ani kdyby chtěl. Ležela v ní žena ve středních letech se zachmuřeným obličejem a perfektním sestřihem, která sice vypadala naprosto zdravě, ale klimbala. Do ní byl zaklesnutý asi šestnáctiletý mladík se čtverácky vyjukaným výrazem, který byl nahý až na logo krokodýla značky Lacoste vytetované na hrudi. Žena tu a tam přišla alespoň trochu k sobě a snažila se mladíka odstrčit, ale neměla na to sílu.

Jimmy ležel na podlaze jako malé dítě na hřišti a na hrudi měl gorilí nohu.

Ta noha patřila Marcovi, majiteli domu, bohatému fetákovi s bílým šátkem potřísněným krví ovázaným okolo krku. Vedle něj stál další chlapík, Jake.

„Kavalérie přijela,“ upozornil Jake Marca, a ten z Jimmyho zvedl botu.

Jimmy měl zavžené oči. Jeho jednadvacetiletá přítelkyně Kara, dcera z vážené bohémské rodiny, která s Jimmym chodila už rok, se Royovi rozběhla naproti a vděčně ho políbila. Měla s sebou stejně starou kamarádku s plnými rty, leopardím kloboukem a krátkou sukní. Pokud Roy litoval, že sem šel, tak především z toho důvodu, že si na sebe vzal své černé sametové sako. Bylo vypasované, dlouhé a lesklé a kolem stehů se rozšiřovalo. Návrhář, který ho ušil, kamarád, pro něhož Roy natočil jedno video, tvrdil, že zub času ho může jenom vylepšit. Roy ale pochopil, že kamkoliv si ho vezme, vždycky je symbolem stylu a peněz a on vypadá, že má práci.

Kara a její kamarádka si vzaly Roye stranou a vysvětlily mu, že Jimmy se opil. Kara ho našla na Bromptonském hřbitově s dealerem heroinu, ačkoliv tvrdil, že s tím přestal. Tentokrát ho hodlala už opravdu opustit, dokud se zase nedá dohromady.

„Jsou to zvířata,“ zamumlal Jimmy.

Marco vrátil nohu zpátky na jeho hrud.

Kluk na posteli, který se do ženy mezitím vklínil, se ohlédl přes rameno a houkl na Jimmyho: „Jdi do prdele, stejně tady už nespíš. Máš teď víc nóbl kámoše, než jsme my.“

„Je to přece moje postel!“ zařval na něj Jimmy. „A přestaň tu ženskou šoustat, vždyť je předávkovaná!“

Žena měla prázdný pohled.

„Je v pohodě?“ zeptal se Roy.

„Žádný strach, je živá,“ vysvětloval kluk. „Hlídám jí puls.“

„Ukradli mi chlast a vypili mi ho,“ začal se rozčilovat Jimmy. „Našli můj speed a šlehli si ho a šlohli mi prachy a všechny je utratili. Já tyhle parchanty ve svém sklepě nechci, jsou to parchanti.“

Jake se otočil na Roye. „Tak za první, od týhle chvíle už tady nebydlí. Ruplo mu v bedně. Chtěl se s náma prát a pak se pokusil zabít.“

Jimmy na Roye mrknul. „Nezkazil jsem ti večer, chlape? Nepovídal sis zrovna s někým o rozličnejch pojetích filmu?“

Roy už léta točil videoklipy a reklamy a zrežiroval pár epizod televizních seriálů. Příležitostně učil na filmové škole. Natočil také šedesátiminutový film pro BBC, příběh jedné černošské zpěvačky. Maloval si, že by to mohl být začátek něčeho velkého, ale ačkoliv se film dočkal slušných recenzí, nikam Roye neposunul. V polovině osmdesátých let dostal nabídku na několik celovečerních filmů, ale jak už to tak chodí, nakonec z natáčení sešlo. Sledoval, jak jeho stejně staří kolegové točí filmy v Británii, stěhují se do Los Angeles a pořizují si domy s bazénem. Jeden jeho známý byl nominovaný na Oscara.

Teď konečně přišel čas na jeho vlastní film, a kromě toho už měl třetinu peněz, a tudíž budou mít co nevidět podepsané nezbytné smlouvy a dostanou finální schválení. Munday byl minulý týden v L. A. a v New Yorku. Bylo mu řečeno, že s takhle kvalitním projektem nebudou mít problém sehnat zbytek financí.

„Roy nejspíš pilně pracoval,“ rýpla do Jimmyho Kara. Pak se otočila k Royovi. „Už toho mám plný zuby. Sbohem, Jimmy, miluju tě.“

Sehnula se, aby Jimmyho políbila, Jimmy jí zajel rukou do rozkroku a Roy se zadíval na fotku Keitha Richardse a vzpomněl si, jak moc kdysi toužil po nespoutaném životě, kdy člověk pase jen po potěšení a vyhýbá se potížím spojeným se snahou udržet život pohromadě. Přemýšlel, jestli po něm ještě touží. Nebo spíš jestli by ho ještě byl schopen.

Když Kara odešla, Roy se postavil nad Jimmyho a zeptal se ho: „Tak co mám udělat?“

„Zazpívej mi *Tumblin' Dice*.“

Dívka v klobouku se dotkla Royovy paže. „My jdeme pařit. Nemohl bys vzít Jimmyho na noc k sobě?“

„Cože? Proto jste mi zavolaly?“

„Vykládá všem, že jsi jeho nejlepší kámoš. Tady zůstat nemůže.“ Pak pokračovala: „Já jsem Candy. Jimmy říkal, že pracuješ s Mundayem.“

„Jo.“

„A co pro něj děláš? Nějaký promo?“

Jimmy na podlaze spustil svůj klasický, uměle protahovaný chechot.

„Budu režírovat celovečerní film, který jsem napsal,“ řekl Roy.

„A nemohl bys mě potřebovat?“ zeptala se. „Budu dělat cokoliv.“

„Když mi brnkneš, můžeme to probrat,“ odpověděl Roy.

„Jak se má tvoje těhotná manželka?“ ozval se z podlahy Jimmy.

„Výborně.“

„A ta mladá buchta, co měla v oblibě sedat ti na obličej?“

Roy na Candy udělal posunek a odvedl ji do vedlejšího, neosvětleného pokoje. Odkrojil trochu koksu, pak se obrátil k čekající dívce, opřel ji o zeď a začal ji líbat, nasával její vůni a hladil ji po celém těle. Šňupla si, ale než se stihl vypořádat se svojí lajnou a znovu ji popadnout, byla pryč.

Marco a Jake Jimmyho odtáhli ven, nacpali ho do Royova auta a poradili mu, ať už se nevrací.

Roy Jimmyho vezl po King's Road. Jimmy byl, jak tomu bylo poslední dobou zvykem, oblečený do přírody, měl na sobě svetr, pevné boty a těžký kabát. Royovi kolegové si oproti tomu oblékali jen lehké šaty a nikdy by ani omylem nevyšli na čerstvý vzduch: když zatoužili po povětrí, zaletěli si někam, kde bylo podnebí podle jejich gusta. Jimmy zaváněl jako přezralá močůvka a Roy si všiml že má na hrudníku špinavý otisk Marcovy boty. Jimmy vytáhl z kapsy černé, krajkou lemované kalhotky a přičichl k nim jako vévodkyně, která truchlí nad mrtvým příbuzným.

Roy usoudil, že to je příležitost, jak na Jimmym vyzkoušet upřímnou přímočarost, které se naučil ve své profesi. Pro Jimmyho bude jistě poučné a přínosné naučit se přežít bez neustálé pomoci ostatních. A kromě toho Roy si nemohl dovolit nechat se vcucnout dalším emocionálním maelströmem.

„Copak nemáš kam jít?“ nadhodil.

„Jak to myslíš?“ zeptal se nechápavě Jimmy.

„No, jako odpočinout si. Vyspat se. Přečkat noc.“

„Vyspat se? Aha, chápu. To je v pohodě. Vyhoď mě tady na rohu.“

„Tak jsem to nemyslel.“

„Nebylo by to poprvé, co bych spal venku.“

„Myslel jsem, že obvykle máš někoho v záloze. Nějakou holku.“

„Občas přespávám u Candy.“

„Fakt?“

„Líbila se ti, co? Zkusím ti to s ní domluvit,“ řekl Jimmy. „Říkal jsem ti, že ráda dělá stojku na hlavě s rozkročenýma nohama?“

„To jsi měl říct Claře do telefonu.“

„Náhodou je to praktický, když ji chceš vylízat.“

„Zvlášť v našem věku, kdy můžou být neobvyklé pozice namáhavé,“ dodal Roy.

Jimmy prohrábnul Royovi vlasy. „Nějak nám šedivíš, víš to?“

„Vím.“

„A já ne. To je divný, co?“ Jimmy se na chvíli zadumal. „Ale u ní zůstat nemůžu. Kara by byla naštvaná.“

„A co tvoji rodiče?“

„Je mi přes čtyřicet! Umírají a nutí mě se zouvat! A když mě vidí, rozpláčou se! Jsou to –“

Jimmyho rodiče byli političtí uprchlíci z východní Evropy, za války to neměli lehké. Opustili svoje rodiny a od roku 1949 žili v Británii. Mysleli si – v tomhle městě plném lidí, kteří v duchu žili úplně někde jinde – že se budou moct vrátit domů, ale nešlo to. Británie si je nijak nezískala, sotva se domluvili anglicky. Jimmy se mezitím zamiloval do popu. Když hrál na klavír blues, rodiče mu ho zamkli do zahradního domku. Nikdy si s nimi nerozuměl, ale stejně jako oni zůstal vykořeněný, nikdy si nepořídil ani trvalé bydliště.

Jimmy začal prohledávat kapsy, kam si schovával důležitá telefonní čísla na kouscích roztrhaných krabiček od cigaret a pomačkaných lístcích na metro. „Pamatuješ, jak jsem k tobě jednou přivedl tu holku –“

„Tu osmnáctku?“

„Chtěla se s tebou poradit, jak se dostat do médií. Ošukal jsi ji na stole přímo před mýma očima.“

„No jo, média se dostala do ní.“

„To teda. Pamatuješ, cos měl tehdy na sobě, kdos předstíral, že jsi, a cos říkal?“

„Co jsem říkal?“

„Že je to ta nejšťastnější chvíle tvýho života.“

„Byla to prdel.“

„Byl to jeden z našich nejlepších kousků.“

„Jeden z mnoha.“

Pláclí si.

„Druhej den se na mě vykašlala,“ řekl Jimmy.

„Chytrá holka.“

„Zneužili jsme ji. Měla duši a ty sis toho nevážil.“ Jimmy se natáhnul a poplácal Roye po tváři. „Jenom jsem ti chtěl říct, že tě mám rád, chlape, i když jseš parchant.“

Jimmy začal tleskat do rytmu hudby. Dokázal zázračně ožít jako malé dítě. Roy se však rozhodl, že se bude mít před manipulacemi svého kamaráda na pozoru. Přesně tímhle způsobem Jimmy dokázal přežít univerzitu bez toho, aby musel pracovat. Celá léta mu ženy padaly k nohám a on se teď kácel k těm jejich. Ale i když to s ním šlo z kopce, nepřestávaly ho mít rády. Řada z nich byla přesvědčená o jeho promarněném géniu, který zůstal celá léta ušetřen díky Jimmyho lenosti. Všechno mu procházelo, nic z toho, co měl, si nezasloužil. Byla to slast, ale taky provokace, výsměch spravedlnosti.

Roy o tom všem uvažoval s notnou dávkou nechápavosti a závisti, dokud nepochopil, co Jimmy oněm ženám nabízí. Alkoholismus, nespokojenost, neúspěch, podlomené zdraví, zavalil je zoufalstvím a bez výčitek si bral tolik jejich soucitu, kolik ho jen mohly nabídnout. Roy byl toho názoru, že na něm obdivují to, že si dokázal vytvořit temnotu, kterou mohl obývat. Ne každý má dost odvahy na to, aby žil tak daleko od světla. Podle Roye to zároveň dokazovalo, kolik žen ještě pořád vidí v sebeobětování smysl svého života.

Roy se v myšlenkách neustále vracel k přátelství. Vybavil si pár Montaignových postřehů. „Kdybych měl říct, proč ho mám rád, cítím, že má odpověď by mohla znít leda ‚protože je to právě on, protože jsem to právě já‘.“ A také: „Přátelství si člověk užívá, i když po něm zatím pouze touží; lze je pěstovat, žít ho a posilovat pouze prostřednictvím potěšení, neboť je duchovní záležitostí, a pokud ho praktikujeme, naše duše se očišťuje.“ Montaigne se však nezmiňuje o tom, že byste u sebe měli svého přítele nechat přespávat, jak si podle všeho usmyslel Jimmy. Nebo jak si poradit s někým, kdo nevěří, že existují lidé, kteří by dali přednost střízlivosti před opilostí, kdyby si měli vybrat, a že jakmile někdo začne pít, dokáže dobrovolně přestat ještě předtím, než upadne do bezvědomí – což byl jediný způsob, jak se uložit ke spánku, který Jimmy uznával.

Roy neměl nejmenší tušení, jaké jsou jeho společenské či politické povinnosti, a nechápal ani, z čeho by takové závazky měly plynout. Na univerzitě byl chodící svědomí, ve velkém přijímal za své tucty rozličných postojů, které během let opustil, podobně jako postupně přestáváme nosit jistý druh oblečení a začneme nosit jiné, než se zase nevědomky změníme. Od té doby se Roy natrvalo neusadil ani v jednom ze světů, které obýval, jenom jimi procházel jako hotelovými pokoji a nepřemýšlel o tom, co komu dluží. Tak jakou lásku po něm dnes večer tenhle prohaný, ožralý a ošuntělý parchant chce?

„No tak!“ Roy si všiml, že Jimmyho prsty obemkly ruční brzdu.

„Zastav.“

„Teď hned?“ zeptal se Roy.

„Jasně!“

Jimmy už se soukal z auta a zamířil k blízkému obchodu s alkoholem. Nebyl sice ani zdaleka střízlivý, ale dobře věděl, kde je. Roy neměl na vybranou. Musel se vydat za ním. Jimmy si poručil láhev vodky. Pak si ale všiml, jak Roy vytahuje padesátilibrovou bankovku – což byly k Royově nelibosti jediné peníze, které u sebe měl – a přidal k objednávce ještě láhev whisky. Když se prodavač otočil, Jimmy čapnul čtyři plechovky s pivem a strčil si je pod kabát. Pak sbalil taky Royovy drobné.

Venku jim nějaký žebrák nastavil čepici a zamumlal pár slov z nějaké písně. Jimmy si k němu dřepnul a nacpal mu do čepice drobné z padesátilibrovky.

„To jsou moje poslední peníze,“ řekl mu. „Jsem doslova švorc. Ale vemte si je. Stejně budu brzo pod drnem.“

Chlap bankovky zvedl ke světlu. Pro žebráka jich bylo škoda. Roy mu je šel vzít. Ale tulák už si je kamsi schoval a pořád dokola opakoval: „Pokračujte dál, pokračujte dál...“

Roy se otočil k Jimmymu. „To byly moje peníze.“

„Pro tebe je to přece pakatel.“

„To neznamená, že si je můžeš nechat.“

„Vždyť je to jedno, čím jsou. On je potřebuje víc než my.“

„...pokračujte dál...“

„To přece není naše starost.“

Jimmy na Roye vrhl udivený pohled. „Jak tohle můžeš říct? Podívej, jakej je to ubožák.“

Roy si všiml, že se k nim kolébají další dva vandráci. Kousek dál po ulici se začal shromažďovat hlouček tušící štědrost.

„...pokračujte dál...“

Odtáhl Jimmyho do auta a zamknul dveře zevnitř.

Kousek od Royova domu se poflakovali dva bílí kluci s rošťáckým výrazem, kteří bydleli v jednom sklepě opodál. Před jejich vchodem často stálo policejní auto a jejich matka strážníky prosila, aby si kluky odvedli, ale úřady nemohly nic dělat, dokud nebudou starší. Když si Roy ráno chodil pro *Independent*, většinou bylo na chodníku sklo z rozbitých okýnek aut. Několikrát už kluky pozdravil. Teď na něj kývli. Jednoho dne překoná svůj strach a dá se s nimi do řeči. Rád věřil, že na světě neexistuje nikdo, s kým by se nějakým způsobem nedal navázat kontakt, ale nevěděl, kde začít. A tak mu dál bránily ve výhledu z okna mříže a venkovní žaluzie. U postele měl nůž a kladivo a v noci si musel dávat pozor, aby sebou moc nešil a nezavadil o červené tlačítko alarmu, které měl vedle polštáře.

„To je ten nový barák? Vypadá dobře,“ promluvil Jimmy. „Ani jsi mě